

Expunere de motive

Începem această expunere de motive cu o cugetare a unui mare gânditor care spunea Poporul care nu-și cinstește istoria este un popor muribund. Toate popoarele ocupate de sovietici au opus rezistență comunismului. Totuși, **România a avut cea mai sângeroasă și cea mai îndelungată rezistență armată anticomunistă care a durat 18 ani**. Din aceste considerente represiunea a fost extrem de dură. Jertfele partizanilor din munți și închisori dă dreptul României să fie categorisită alături de celelalte popoare ale lumii care s-au opus regimul totalitar bolșevico-comunist..

Prezenta propunere legislativă preia ideea unui proiect parlamentar din legislatura 2008-2012 și care a fost respinsă de legislativ din motive stereotipice de natură formală.

Am stabilit data de 26 octombrie ca fiind ziua când odată cu celebrarea Sfântului Dumitru, patronul păstorilor, a muntenilor, izvorătorul de mir și făcătorul de minuni, să fie sărbătorită și cei care au crezut într-un ideal, în "facerea" unei minuni, acela al luptei anticomuniste... și care au considerat că zonele în care numai păstorii de oi pot ajunge, fie zone de luncă, de deal sau de munte, sunt locuri perfecte de luptă armată împotriva sistemului totalitar.

Am stabilit ca în fiecare an pe 26 octombrie să aibă loc manifestări de omagiere a eroilor ce nu au dorit să accepte sistemul comunist ca formă de organizare autoritară pe teritoriul țării noastre. Mai ales că în toamna anilor 1944, 1945 s-au organizat primele forme de luptă armată împotriva regimului comunist, a armatei barbare sovietice ce distrugea totul în cale și împotriva opresiunii exercitată de organele de poliție politică. Au existat organizații paramilitare pregătite de luptă, dar care au stat în așteptarea unei intervenții eliberatoare, organizații subversive neînarmate, grupuri de sabotaj economic, opoziția țărănimii la colectivizarea agriculturii, grupuri care au cules informații și le-au transmis, toate aceste forme de răzvrătire pot fi considerate mișcări de rezistență.

Inițiativa legislativă nu are în vedere solicitarea de fonduri de la bugetul de stat decât organizarea în data de 26 octombrie a unor manifestări care oricum pot fi bugetate din fondurile alocate activităților cultural-istorice din bugetul autorităților centrale și locale. Prin norme metodologice de aplicare a viitoarei legi se va schimba destinația unor sume privind astfel de acțiuni.

Cu toate că memoria luptătorilor anticomuniști a fost inclusă în legea care reglementează zilele de 23 August – Ziua Comemorării Victimelor Fascismului și Comunismului, precum și de 21 Decembrie – Ziua Memoriei Victimelor Comunismului, consider totuși că nici un ales al statului și nici o persoană nu poate găsi motive reale de respingere a propunerii legislative din punct de vedere al

fondului propus (o zi comemorativă pentru partizanii anticomuniști) decât **dacă nu se dorește a se expune pentru generația viitoare rolul jucat în istorie de rezistența armată anticomunistă din România.**

În acest sens voi prezenta ca argumentare a celor invocate, de asemenea și pentru mai tinerii colegi parlamentari , precum și pentru cei care nu prea au cunoștință de partizanii anticomuniști, o scurtă cronologie cu date istorice și care provine dintr-o documentare a mai multor surse de informare (internet - diferite site-uri specializate, presa scrisă și audio-video, mărturii,etc). Din documente au fost identificate mai multe centre de rezistență armată anticomunistă iar în cadrul fiecărei provincii istorice s-a avut în vedere grupurile de partizani în ordinea apariției, și am avut în vedere doar o parte din cele mai importante... din sutele de organizații anticomuniste.. **Pentru realizarea acestei cronologii, care a fost inclusă ca și anexă la prezenta expunere de motive, am avut în vedere cărțile mai multor autori care s-au ocupat de istoria partizanilor , materiale și documente ale Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului privind mișcările de rezistență anticomunistă, precum și cronologii realizate de tineri documentariști interesați de acest subiect și care au postat pe Internet astfel de lucrări.**

Urmărind această sumară cronologie în care am tratat doar câteva centre de rezistență armată, consider că noi parlamentari trebuie să fim cei care fac primul pas pentru promovarea argumentelor de mai sus, susținând adoptarea acestei propuneri legislative.

Inițiator :

Deputat PNL de Suceava

Ștefan-Alexandru Băișanu

Co-inițiatori ai propunerii legislative privind declararea Zilei de 26 Octombrie-Ziua Mișcării de Rezistență Armată Anticomunistă din 1944-1962 (Ziua Partizanilor Anticomuniști) :

[illegible]

ANEXĂ – Scurtă cronologie a mișcărilor de partizani anticomuniști în funcție de provinciile istorice românești (cronologia nu analizează decât schematic o serie de grupări anticomuniste, existând numeroase alte celule de partizani care nu au fost menționate pentru a fi simplificată expunerea de motive):

I. Bucovina (1944-1958)

1. Faza întâi 29 martie - 30 septembrie 1944

Voluntarii bucovineni încadrați în Batalionul Fix Regional Bucovina sau în grupurile de partizani au luptat împotriva trupelor sovietice invadatoare.

1.1. Apariția primelor grupuri de partizani antisovietici din România (mai 1944).

În primăvara anului 1944, după căderea Stalingradului și ofensiva puternică lansată de sovietici la adresa armatei germane, aceștia au ocupat zona de nord a României. Nerespectând normele și drepturile civile pe timp de război, trupele sovietice s-au dat la jafuri, violuri și crime împotriva populației civile. Locuitorii au fost deportați în județul Dorohoi, rămânând fără animale și bunurile gospodărești, iar satele de la poalele munților au fost incendiate. Bucovenenii au reacționat spontan, în stilul tipic oamenilor de munte. După 15 mai, localnicii au ținut sfat, și-au ales conducătorii, au scos din ascunzători armele pe care în mod obișnuit le foloseau la vânătoare și au format grupuri de autoapărare, de "partizani". În ordinea cronologică a constituirii, am identificat următoarele grupuri, numite după conducătorul respectiv: Vladimir Macoveiciuc, Vladimir Tironiac, Ion Vatamaniuc, Constantin Cenușă, Petre Maruseac, cu efective de 15-120 partizani.

1.2. Faza a doua, a luptei anticomuniste din Bucovina (octombrie 1944 - februarie 1958).

Amenințarea pierderii libertății și chiar a vieții în condiții de teroare sălbatică a împins numeroase categorii de cetățeni în pragul disperării: ofițeri care luptaseră pe Frontul de Răsărit, urmăriți pentru "crime de război", organele administrației antonesciene, considerată "fascistă", membrii partidelor istorice, numite "fasciste", etc. O parte din acești opozanți, cei mai curajoși au pus mâna pe arme și au luat calea codrului, alăturându-se partizanilor veterani din timpul războiului.

Principalele grupuri de partizani anticomuniști din Bucovina au fost următoarele:

1.2.1. Grupul Vladimir Macoveiciuc, cu un efectiv de 47 membri, luptase împotriva sovieticilor în perioada 15 mai - 30 septembrie 1944. Urmărit de N.K.V.D., a fost constrâns să rămână în

clandestinitate împreună cu fiul său și alți câțiva consăteni Grupul său a fost lichidat în 1947 și a fost judecat de trei ori, pentru activitate antisovietică și înaltă trădare.

1.2.2. Grupul Ovidiu Găină a fost parașutat în decembrie 1944 pe muntele Rotunda-Bistrița. Ulterior, de unde au trecut în zona Vatra Dornei. Aveau un efectiv de 21 luptători bine înarmați. La 17 august 1945, în timp ce discutau fuziunea cu grupul Macoveiciuc, au fost atacați de N.K.V.D. și Siguranță, care îi împrăștie.

1.2.3. Grupul Constantin Cenușă, Vasile Motrescu și Cozma Pătrăucean a luptat și împotriva sovieticilor, din care motiv erau urmăriți. Încercători în promisiunile Securității, s-au predat de bunăvoie și au fost condamnați la pedepse foarte grele în 1952. Motrescu a fost executat la Botoșani în 1958, iar Cenușă a fost găsit spânzurat, în condiții dubioase, la trei zile după ce a fost liberat, în 1964.

1.2.4. Grupul colonelului Vasile Cârlan a fost infiltrat cu doi securiști și lichidat. Colonelul a fost prins în 1950 și condamnat la muncă silnică pe viață pentru că a organizat rezistența din Munții Bucovinei și Călimani. În urma trădării, la 14 și 16 decembrie 1949, Securitatea a surprins grupurile din Găinești și din Muntele Bancu, aflate sub conducerea lui Grigore Sandu. S-a tras fără somație, fiind împușcați mortal patru din cei 15 partizani. Au fost judecați peste 120 inculpați, întrucât se realizase legătura cu organizația "Gărzile lui Decebal", cu ramificații în nouă județe.

1.2.5. Grupul din zona Stulpicani (1948-1950).

În vara anului 1948, în județul Câmpulung și Baia a existat un grup format din 5-6 membri înarmați. Grupul a fost infiltrat cu plutonierul de securitate Olaru, din Liteni, ca "partizan". După un timp de conviețuire, în care le-a câștigat încrederea, Olaru i-a luat prin surprindere, împușcându-i pe toți (1950). Pentru această "bravură", a fost avansat la gradul de locotenent.

1.2.7. Partizanii învățătorului Vasile Cămăruță din Liteni (1949-1950).

În aprilie 1949, în jurul învățătorului Cămăruță, s-au adunat câțiva oameni de încredere, foști membri ai P.N.Ț.-Maniu, înarmați, pentru a-și apăra libertatea. Grupul va fi lichidat în anul 1950, când învățătorul Cămăruță va fi asasinat în lunca Siretului de un securist numit Avrămuț.

1.2.8. Grupul Silvestru Harsmei (1949-1951).

Începând din luna iunie 1949, în zona Brodina-Ulma-Nisipitu-Argel, și-a făcut apariția un grup de 8-12 partizani originari din Bucovina. La postul de miliție Brodina a fost mutat plutonierul major Alexandru Scripa, asasinul lui Vladimir Macoveiciuc. Acesta a distrus și grupul Harsmei: patru partizani au fost prinși în anul 1950, iar Pavel Tiron care în 1944 fusese membru al grupului Petre Maruseac, a fost prins în 1951 și extrădat în U.R.S.S.

1.2.9. Grupul de partizani Gavril Vatamaniuc (1949-1958).

Sergent major de jandarmenie, Gavril intră în conflict cu loctiitorul politic, motiv pentru care este îndepărtat din armată și pus sub urmărirea Securității. De teama arestării, se înarmează cu un automat german Deimler Puch și, la 25 noiembrie 1949, pleacă în pădurile Suceviței. Prima iarnă a petrecut-o singur, într-un bordei construit de el, cu alimente primite de la familie. În vara anului 1950, i se atașează doi consăteni, frații Ion și Gheorghe Chiraș, urmăriți și ei de Securitate, înarmați cu arme Z.B.

În fiecare toamnă își construiau bordeiul în alt loc, pentru mai multă siguranță și se aprovizionau bine pentru iarnă, întrucât nu mai ieșeau afară până primăvara. Cel mai mare pericol pentru ei erau urmele lăsate pe zăpadă. Tactica adoptată de grup a fost așteptarea și folosirea armelor strict pentru apărare, niciodată pentru atac. Activitatea politică a constat în tipărirea și răspândirea de manifeste, distrugerea manifestelor de propagandă comunistă din Sucevița, propaganda de la om la om și chiar la grupuri de muncitori forestieri. Așa au supraviețuit partizanii în perioada grea, când satele se aflau "sub ocupația" Securității, când rudele și sprijinatorii lor erau arestați, spre a le tăia posibilitățile de aprovizionare.

În anul 1954, grupul se întărește prin alipirea lui Vasile Motrescu, venit din Făgăraș (vezi 1.3.). Securitatea lansase zvonul că Motrescu este agentul ei, iar faptul că Cenușă și Cozma Pătrăuceanu se aflau închiși, în timp ce Motrescu umbla liber prin păduri, întărea această presupunere. Scopul Securității era de a semăna neîncrederea între partizani și a-i aduce în situația de a se împușca reciproc. Prin intermediul unui țăran, Irimia Cazacu, Motrescu s-a întâlnit cu Vatamaniuc și i-a spus adevărul. Moșul Irimia a garantat că Vasile Motrescu este "curat".

Anul 1955 a început prost. Un pădurar a depistat locul unde partizanii își construiseră bordeiul și a sesizat Securitatea. O companie de la Botoșani, însoțită de pădurar, a înconjurat zona și în zorii zilei de 18 ianuarie a atacat bordeiul. Motrescu era santinelă, a simțit pericolul și l-a anunțat pe Vatamaniuc. Ceilalți partizani erau plecați acasă. Ieșirea din încercuire s-a făcut cu prețul a trei tineri securiști, cei doi partizani fiind nevoiți să tragă pentru a se apăra și a ieși din cerc.

La 18 iulie 1955, prin trădare, Securitatea află locul unde se ascundeau partizanii. În lupta care s-a dat, frații Ion și Gheorghe Chiraș au fost împușcați mortal, aproape simultan.

La 17 octombrie 1955 a fost prins Vasile Marciuc, partizan din Sucevița. Acesta nu rezistă la anchetă și declară locul unde se afla ascuns Vatamaniuc. Arestat la 18 octombrie 1955, acesta a fost judecat la 30 iulie 1956 și condamnat la muncă silnică pe viață. **Ultimul partizan bucovinean, Vasile Motrescu, a fost executat la 29 iulie 1958.**

II. Banatul (1947-1962)

2.1. Grupul colonelului Ion Uță (mai 1947 - noiembrie 1949).

Colonelul Ion Uță a fost prefectul județului Severin în 1943-1944. Ca membru al P.N.Ț.-Maniu, intră în conflict cu autoritățile comuniste și în luna mai 1947 dispare de acasă împreună cu inginerul Aurel Vernichescu, întrucât începuseră arestările țărăniștilor. În timp ce Vernichescu s-a stabilit în zona Vârciorova, unde a format o grupare anticomunistă, colonelul Uță s-a îndreptat către Munții Banatului, unde a organizat un grup de rezistență armată de circa 20 de partizani și grupări de sprijin, constând din găzduire, alimente, informații, armament și muniție, în comunele din zonă. Întrucât comuniștii aveau arme, partizanii au început să le confiște armele. Scopul colonelului Uță era de a pregăti pe localnici ca să fie gata să intervină de partea țărilor democratice în cazul unui conflict armat cu Uniunea Sovietică.

La 27 noiembrie 1949, 11 partizani din grupul Uță au fost condamnați, șef de lot fiind Mircea Vlădescu. În total au fost 86 arestați, din care 65 țărani.

Conducerea grupului Uță a fost preluată de Dumitru Ișfănuț. Condamnat la moarte în contumacie la 2 martie 1950, Ișfănuț zis Sfârloagă a murit în luptă, lângă Caransebeș, la 29 septembrie 1952.

Scăpat din lupta cu Securitatea din noaptea de 7/8 februarie 1949, Dumitru Mutașcu zis Fus a fost unul din cei mai buni partizani ai colonelului Uță. Condamnat la moarte în contumacie la 2 martie 1950, se asociază cu alți trei partizani care vor fi prinși și judecați la 12 martie 1953. Vor fi executați la Caransebeș la 13 august 1953. Mutașcu a fost găsit la 28 noiembrie 1954, împușcat în pădurea de lângă Văliug.

2.2. Grupul Aurel Vernichescu (mai 1947 - martie 1949).

Fost membru al Mișcării Legionare, din care a fost exclus în urma unui conflict cu Codreanu, inginerul Aurel Vernichescu s-a înscris în Partidul Național Țărănesc-Maniu. Urmărit spre a fi arestat de comuniști, în luna mai 1947 s-a refugiat la Vârciorova, unde a format un grup de rezistență armată. În februarie 1949 a fost contactat de Ioan Tănase din Timișoara, care i-a cerut să intervină cu partizanii săi în noaptea de 18/19 martie 1949 spre a bloca circulația auto și pe calea ferată prin trecătoarea Armeniș, înlesnind astfel reușita răscoalei populației pentru eliberarea orașelor Timișoara, Arad, Lugoj și Caransebeș. Informată din timp, Securitatea i-a arestat cu o zi mai înainte pe conducătorii mișcării, printre care și pe Aurel Vernichescu. Numai din grupul acestuia au fost 29 arestați, din care 22 țărani și 7 muncitori.

2.3. Grupul Spiru Blănaru (vara 1947 - martie 1949).

Filon Verca a discutat cu Nicolae Horăscu, Spiru Blănaru, Gheorghe Cristescu și comandorul aviator Petru Domășneanu, stabilind ca prioritate întărirea organizației din județul Severin. Cum

comuniștii începuseră să-i aresteze pe membrii vechilor partide politice încă din vara anului 1947, (după lichidarea P.N.T.-Maniu), aceștia au început să se ascundă prin păduri și să se organizeze pentru rezistența armată.

În noaptea de 12/13 ianuarie 1949, Gheorghe Ionescu s-a înțeles cu Spiru Blănaru ca să-și unească forțele și să atace postul de jandarmi Teregova, spre a elibera un membru al grupului Ionescu arestat de jandarmi, întrucât acesta cunoștea multe secrete ale organizației Teregova. Atacul reușește, fără victime, după care cele două grupuri reunite s-au retras în pădurile din apropiere. Grupul Blănaru avea 12 membri, iar grupul Ionescu 18, toți înarmați.

La 22 februarie, la Pietrele Albe, partizanii înfruntă trupele de Securitate, sub comanda lui Ionescu. Blănaru, ajutorul său, trage cu mitraliera. Țărăniștii și membrii altor partide politice luptă alături, eroic, dar sunt copleșiți și se împrăștie. Fuseseră trădați și luați prin surprindere. Spiru Blănaru a fost prins la Feneș, în seara de 12 martie 1949, tot prin trădare.

2.4. Partizanii României Mari (septembrie 1948 - martie 1949).

Un funcționar din Timișoara, Ioan Tănase, împreună cu câțiva meseriași, a înființat organizația de luptă împotriva comunismului "Partizanii României Mari", în luna septembrie 1948. Cu ajutorul a două șapirografe, a multiplicat câteva mii de manifeste pe care le-a difuzat în București, Arad și Timișoara, în scopul de a sensibiliza opinia publică. La 13 ianuarie 1949, l-a atras în organizație pe Teodor Ungureanu, care trebuia să acționeze în orașul și județul Arad. Plănuind să ocupe orașele Timișoara, Arad, Lugoj și Caransebeș în noaptea de 18/19 martie 1949, a contactat grupul partizanilor lui Aurel Vernichescu. Acesta trebuia să ocupe trecătoarea Armeniș, spre a bloca circulația trupelor pe șoseaua națională și pe calea ferată. La data stabilită, trebuiau atacate și ocupate întreprinderile și instituțiile din localitățile respective, în primul rând sediul Direcției Regionale a Securității Timișoara precum și sediile securităților județene. Procurarea armamentului și muniției era un obiectiv prioritar. De altfel, alegerea datei pentru rebeliune corespundea cu ziua când se țineau târgurile în orașe.

O ramificație a grupului Ion Tănase, cu un efectiv de 7 membri lucra pe șantierul Salva-Vișeu, unde intenționa să asasineze pe Ana Pauker și Vasile Luca, miniștri comuniști, cu ocazia vizitei acestora la 6 martie 1949.

Bine organizate erau grupurile studenților de la Politehnică și Medicină din Timișoara, iar comanda orașului trebuia să fie preluată de Eugen Petruc, ajutorul de comandant al Miliției județului Timiș.

Ca și în alte cazuri (organizațiile H.A.I., Gărzile lui Decebal etc.), cu cât organizația a fost mai mare, cu atât a fost mai ușor de infiltrat. Așa se explică arestarea conducătorilor cu o zi mai înainte de data fixată pentru răscoală. În total, au fost 208 arestați (176 țărani, 11 muncitori și 21 studenți).

2.5. Grupul comandorului Petru Domășneanu (1948-1949).

Având simpatii de dreapta și simțind că este urmărit, comandorul aviator Domășneanu s-a îndreptat către Teregova, în jurul căreia știa că-l va găsi pe Spiru Blănaru. La 11 noiembrie 1948, acesta l-a primit cu toate onorurile și l-a numit ajutorul său. Mai mult, într-o perioadă de cinci zile cât a lipsit, l-a lăsat comandant al întregului grup. În acest timp, santinela Romulus Marițescu a părăsit postul și s-a dus în pădure, unde îl văzuse pe Cornel Novac, muncitor feroviar comunist, care făcuse mult rău în comuna Teregova. De aceea, fără a raporta comandorului și fără a-l judeca, l-a împușcat.

La revenire, aflând cele întâmplate, Spiru Blănaru s-a supărat și a decis să se despartă de cei care nu acceptă modul său de a conduce. În acel moment, din grup s-au desprins șase partizani în frunte cu Domășneanu, separându-se și plecând către Iablanța, unde au stat până la arestare, în noaptea de 7/8 februarie 1949.

2.6. Grupul Gheorghe Ionescu din Teregova (1949 -1950).

Gheorghe Ionescu, doctor în drept și teologie, căpitan în rezervă și notar în comuna Teregova, județul Severin înființează o organizație subversivă cu scopul de a sprijini partizanii anticomuniști din munți. Membru al P.N.Ț.- Maniu, a avut strânse legături cu colonelul Uță și cu Spiru Blănaru. Cu rare excepții, nu s-a ținut cont de apartenența politică a partizanilor, ei luptând alături împotriva comunismului.

Grupul din Teregova a luat ființă la 1 ianuarie 1949. Mai mult de 50 de membri au depus jurământul în fața preotului din sat. Nici n-au apucat să se organizeze, că doi membri ai organizației, unul din ei fiind curier, au fost arestați de jandarmi. A fost anunțată Securitatea, iar cei reținuți au fost interogați.

Sub comanda lui Ionescu, cele două grupuri s-au refugiat în munți. Securitatea a început arestările în rândul țăranilor și a adus două batalioane pentru urmărirea partizanilor. Pădurea desfrunzită și urmele rămase pe zăpadă le-au grăbit sfârșitul. Doi trădători i-au dus pe securiști în Munți Semenicului, la Pietrele Albe. Acolo s-a înscris o pagină de glorie în rezistența anticomunistă. Comandatul a fost Gheorghe Ionescu, ajutor de comandant a fost Spiru Blănaru, agent de legătură Roset Tudor, echipa de mitralieră Spiru Blănaru și două ajutoare, echipa de intervenție lt. Vasile Valușescu și două ajutoare, 5 echipe din 1+3 oameni. Doi partizani au fost uciși, iar alți doi au fost prinși. Ceilalți s-au împrăștiat în ordine, fiind acoperiți de cei patru.

Securiștii au avut doi ofițeri, un plutonier și un ostaș răniți. Partizanii au refăcut echipele de luptă și au rezistat până în anul 1954. Numai în 1949 au fost arestați 14 membri ai grupărilor Ionescu-Blănuș și 127 sprijinitori, din care 93 țărani și 34 muncitori.

Dr. Gheorghe Ionescu s-a predat în noaptea de 1 octombrie 1950 și a fost condamnat la moarte la 12 iunie 1951. Își formase un nou grup de luptă împreună cu V. Valușescu, Emil Purdelea și alți trei partizani.

Purdelea Emil și Pitic Iosif au fost împușcați mortal în ziua de 6 octombrie 1950, în apropierea comunei Gârbovăț. Petre Bejan a fost prins la 7 octombrie 1950, în jurul comunei Rodna Veche - Năsăud. Vasile Vălușescu și Francisc Nimu au fost prinși în zona Caransebeș la 16 octombrie 1950. Tot în zona Caransebeș, a fost prins Dumitru Zoica, la 17 octombrie.

2.7. Grupul Petre Ambruș (1949-1950).

Un grup format din 5 partizani sub conducerea doctorului Petre Ambruș a acționat în nordul județului Severin, în regiunea muntelui Vârful Bătrân.

2.8. Grupul Ioan Târziu, (1947-1954).

Urmăriți de autoritățile comuniste, avocatul Ioan Târziu și prietenul său Ivănescu s-au înarmat și s-au refugiat în pădurile din Munții Poiana Ruscăi. Au fost nevoiți să se deplaseze până în Munții Mehedinți. Ivănescu a căzut în luptă cu Securitatea în 1954.

2.9. Ultimul partizan din România: Ion Banda, (1962).

Țăranul Ion Banda a fost împușcat în munți, în luptă cu Securitatea, în anul 1962.

III. BRAȘOV (1944-1950)

3.1. Organizația Vlad Țepeș II în Regiunea Orașului Stalin (Brașov) (1949-1950)

Organizația Vlad Țepeș II a acționat în trei mari regiuni ale țării: în Galați, Stalin (Brașov), Victor Lupșa din Zagon, în județul Bihor nu s-a găsit o asemenea dovadă. Acționând mai mult în prima regiune, Victor Lupșa l-a împuternicit, în iunie 1949, pe Ion Neguț din comuna Zagon, să organizeze în județele Buzău și Brașov grupuri de partizani.

În vara anului 1948, Victor Lupșa și Gheorghe Corneliu (Szarvas) înființaseră organizația anticomunistă Vlad Țepeș II, cu scopul de a răscula populația din regiunile muntoase.

După eșecul din Vrancea, Szarvas s-a retras împreună cu Lupșa spre Zagon. Fiind încercuți de trupele de Securitate și fiind bolnav, Szarvas s-a împușcat în pădure, cadavrul său fiind găsit la 17 mai 1951. Cu toate acestea, Tribunalul Militar Brașov l-a judecat la 6 iulie 1951 și l-a condamnat la 25 ani

muncă silnică, fiind șeful unui lot de 24 partizani și sprijinitori. În aceeași zi s-a pronunțat sentința în cel de-al doilea lot de 24 sprijinitori în frunte cu Gheorghe Chelemen și Maria Lupșa (soția lui Victor Lupșa), ambii născuți în comuna Sita Buzăului. Au fost 32 condamnați, din care 23 țărani și 7 muncitori, 22 fiind membri de partid.

IV. VRANCEA (1947-1958)

4.1. Grupul Paragină (grupul "Vrancea") (1948-1953).

În vara anului 1948, frații Ion și Cristea Paragină, originari din comuna Crucea de Sus, județul Vrancea, au constituit un grup de rezistență anticomunistă numit "Vrancea". Ion, proaspăt absolvent al Facultății de Litere și Filosofie, fusese constrâns de arestările din 14/15 mai 1948 să se refugieze din București în pădurile de pe Dealu Mare, aproape de satul natal. Inițial, scopul lor a fost să organizeze lupta împotriva comunismului pe plan ideologic. Cum guvernul comunist a hotărât, în martie 1949, să declanșeze campania pentru colectivizarea forțată a agriculturii, iar pe de altă parte frații Paragină l-au cunoscut pe Mihai Timaru, tânăr ofițer deblocat din armată și refugiat în pădure, s-a schimbat și obiectivul organizației: grupul de circa 30 de luptători să se înarmeze și să fie instruit de Timaru, pentru a proteja drepturile țăranilor vrânceni asupra pământului moștenit prin hrisov de la Ștefan cel Mare.

În pădure s-au construit două bordeie, unul pentru tineri și altul pentru vârstnici, săpate în pământ, bine aprovizionate și camuflate. Aprovizionarea era asigurată de satele de munte, o stână, dar mai ales de mănăstirea Moșinoia.

Simultan, trupele de Securitate s-au concentrat în jurul celor două bordeie ale partizanilor, la Câmpuri, unde acționa agentul Ușurelu. Cristea Paragină și Gheorghiță Bălan, ambii studenți au scăpat printr-o ieșire secretă, în timp ce Aurel Condrea care le-a acoperit retragerea, a fost prins. Cinci securiști au plătit cu viața prinderea unui singur partizan. În schimb, partizanii din bordeiul "bătrânilor" au fost surprinși în somn, complet nepregătiți și arestați. Partizanii prinși au fost duși cu două camioane la Securitățile din Panciu și Focșani. La percheziție, asupra unuia s-a găsit o listă cu peste 50 de elevi și studenți din "Frăție" care au fost arestați în aceeași noapte.

În primăvara anului 1950, Cristea Paragină și Gheorghiță Bălan sunt trădați că se află într-o moară părăsită. Securitatea o înconjoară, Cristea Paragină a fost împușcat, iar Gheorghiță Bălan a fost condamnat la moarte, în contumacie, în procesul judecat la 25 octombrie 1950, la Galați.

Gheorghiță Bălan îl va întâlni pe Victor Lupșa, alături de care va organiza răscoala țăranilor vrânceni din noaptea de 23/24 iunie 1950, eșuată. Prins în 1950, a fost executat la Jilava la 16 august 1952.

4.2. Grupul Gheorghe Militaru (Dumitrești - Vrancea) (1948-1950).

În partea a doua a anului 1948, învățătorul Gheorghe Militaru, ofițer de rezervă fost prizonier în U.R.S.S. a înființat grupuri de rezistență anticomunistă în jurul comunei Dumitrești, situată în partea sud-vestică a județului Vrancea și nordul județului Râmnicu Sărat. A fost arestat în 1949, dar ceilalți membri ai grupului au scăpat, pentru că se ascundeau într-o regiune extrem de accidentată și în grupuri mici.

Activitatea partizanilor a continuat sub conducerea colonelului Ioan Strâmbei, Victor Isofăchescu și Ionel Militaru, arestați în 1950. Ultimul grup, compus din frații Grigore Cucu, Constantin Cucu și Ioan Cucu, a fost lichidat la 1 noiembrie 1950.

4.3. Organizația Vlad Țepeș II în jud. Vrancea (1947-1950).

Ideea de a ridica masele de țărani români care ajunseseră în pragul disperării datorită măsurilor inumane concepute de comuniștii maghiari din M.A.D.O.S.Z. pentru a forța colectivizarea agriculturii (cote, impozite, teroare de stat, etc.) îi aparține lui Victor Lupșa din com. Zagon, jud. Covasna. Era comerciant cu lemne, avea studii 7 clase primare și era reformat, având un picior mai scurt. Spre a se impune interlocutorilor săi, se prezenta drept "colonel" și umbla însoțit de Corneliu Gheorghe, zis Szarvas, ajutorul său. În 1948 a redactat manifeste cu caracter anticomunist, pe care le-a multiplicat personal și le-a distribuit șefilor de grupe aleși spre a-l reprezenta în satele prin care a trecut, din jud. Vrancea. Manifestele conțin numeroase greșeli gramaticale, cu îndemnuri la rezistență și instrucțiuni de organizare, iar fiecare poartă semnătura comandantului și o ștampilă ovală având în mijloc o cruce, iar pe margine inscripția cu denumirea organizației "Vlad Țepeș II". Organizația avea structură militară, stabilind gradele și modul de recunoaștere. În loc de stele, pe epoleți erau cusute cruciulițe verzi pe fond galben. Partizanii erau obligați să poarte banderole albe, având cusută câte o cruce neagră.

În primăvara anului 1949 contactează pe conducătorul **mișcării religioase Oastea Domnului** din fostul județ Putna și cu ajutorul lui vizitează câteva sate, unde formează nuclee ale organizației sale, recrutând membri dintre țărani și ciobanii din regiune. În noiembrie 1949 ține o ședință în comuna Nereju, unde participanții au depus jurământul, iar Lupșa le-a dat indicații cum să acționeze. În decembrie, încearcă să predea un plic cu un memoriu la legația S.U.A., dar nu reușește. Întors în Vrancea, duce o activitate intensă de organizare. În februarie 1950 ține o altă ședință în Nereju, apoi în

com. Herăstrău. Organizația începe să se întindă în județele Bacău, Râmnicu Sărat și Buzău. Din Zagon, Lupșa este avertizat că a fost căutat de autoritățile locale și de Securitatea din București și s-a pus un premiu de 100.000 lei pentru prinderea sa. Împreună cu Gheorghe Corneliu (Szarvas), Victor Lupșa a stat ascuns în bordeie amenajate în diferite locuri în munți, fiind urmărit de Securitate.

Nu știm dacă Lupșa sau altcineva a lansat zvonul că în noaptea de 23/24 iulie 1950 se va primi semnalul pentru începerea revoltei. Țăranii din 19 comune din Vrancea au așteptat zadarnic semnalul promis și ajutoarele în arme, alimente și echipament, ce urmau să fie parașutate. Singura comună care a trecut la acțiune a fost Bârsești. Grupul de țărani înarmați a reușit să aresteze pe milițieni și activiștii comuniști, i-au bătut și i-au închis într-o pivniță. Când au văzut că alarma a fost falsă, răsculații s-au refugiat în păduri, înarmați cu arme de foc, topoare și bâte, iar Securitatea a început să-i urmărească, să-i prindă și după anchetă să-i trimită, în loturi, spre a fi judecați de Tribunalul Militar Galați. Al doilea incident a avut loc la Tulnici, unde trei milițieni deghizați în mocani, călăuziți de doi ciobani, însoțeau 400 de oi, cu misiunea de a trage, fără somație, într-un grup de 3 partizani. Aceștia au observat pistoalele-mitralieră camuflate sub sumane și au deschis focul. Un milițian a fost rănit ușor, dar în cădere i s-a descărcat automatul și s-a împușcat mortal.

În septembrie 1950, erau peste o sută de partizani în Munții Vrancei. Securitatea a împușcat 8 țărani, 2 au fost condamnați pe viață și 252 pe diferite termene. Cele mai greu lovite au fost comunele Nereju, Bârsești și Soveja. Au fost capturate 3 puști-mitralieră, 7 pistoale automate, 94 puști, 7 pistoale și 1310 cartușe.

În iarna 1950/1951, fiind urmărit de Securitate, Gheorghe Corneliu s-a împușcat în pădure, iar Lupșa s-a refugiat în pădurile Zagonului. Scapă din cerc și stă ascuns, într-un bordei pe Muntele Giurgiu până în aprilie 1951, apoi se îndreaptă spre Piatra Craiului, la Rucăr, unde țăranul Iosif Țapu îl găzduiește timp de 4 ani și jumătate, într-o groapă săpată sub ieslea vitelor. În 1954 a îngropat 4 lăzi cu documente cu caracter religios și privind organizația Vlad Țepeș II. La 27 noiembrie 1955 s-a predat de bunăvoie organelor M.A.I. din Câmpulung Muscel și declară că nu face recurs împotriva sentinței 694/25 iunie 1951 prin care fusese condamnat la moarte în lipsă. Victor Lupșa a fost executat în penitenciarul Iași, la 3 decembrie 1956.

4.4. Grupul Mândrișteanu-Vrancea (1951)

În anul 1951, căpitanul aviator Mândrișteanu din comuna Drăgășani a format un grup de partizani anticomuniști care au acționat în partea nordică a județului Vrancea și sudul județului Bacău.

Căpitanul Mândrișteanu a fost împușcat de Securitate în locuința familiei Dumitru din comuna Parava, județul Bacău, iar restul grupului a fost condamnat pe diferite termene.

4.5. Răscoala din satele Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca (1957-1958).

În toamna anului 1957 și iarna 1957/1958, a avut loc ultima mare răscoală a țăranilor vrânceni din comunele Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca, reprimată sângeros de trupele de Securitate. În comuna Suraia, la 28 noiembrie 1957, țăranii au pus pe fugă pe activiștii de partid veniți să-i lămurească de avantajele colectivizării. În 2-4 decembrie 1957, țăranii din Vadu Roșca au ridicat baricade la toate intrările în sat, oprind și alungând pe străinii conduși de "generalul" Ceaușescu.

Comuniștii erau turbați, căci lecția revoluției din 1956 din Ungaria le era proaspătă în memorie. Ceaușescu a ordonat prim-secretarului P.C.R din raionul Liești să folosească regimentul de Securitate din Tecuci. Satul a fost înconjurat, la distanță de 3 km, pentru ca tancurile și mașinile să nu fie văzute. A doua zi era ger. A apărut armata, clopotul a dat alarma. Armata a deschis focul, fără somație, secerând cu mitralierele tot ce mișca, fără discernământ. Satul cucerit era acoperit de sânge. Morții au fost strânși la marginea satului, duși la Focșani cu camioanele și îngropați în gropi comune. Răniții și peste 100 de arestați au fost duși la Securitatea din Galați, unde comandantul Aramă a ordonat începerea unor anchete și chinuri îngrozitoare. Procesul s-a judecat la Tribunalul Militar Constanța, iar recursul la Galați.

La Răstoaca și Boțârlău, țăranii au ocupat primăriile și au ars cererile de înscriere în colective, dar și alte acte. Armata a deschis focul, folosind mitralierele și tunul, ca și la Suraia. O parte din țărani au reușit să ajungă în păduri, dar alte zeci au fost prinși și condamnați. Așa a fost îngenuncheată populația regiunii Galați.

V. SIBIU (1944-1954)

5.1. Pădurile Fetea - Noul Săsesc (octombrie 1944-15 mai 1948).

Spre a se apăra de valul de atrocități comise de trupele sovietice, localnicii au format "gărzi cetățenești" în baza ordinului nr. 45000 / octombrie 1944 emis de Inspectoratul General al Jandarmeriei. Asemenea formațiuni au luat naștere și în jurul Mediașului, la inițiativa a trei studenți mediciști, Teofil Mija, Axente Păcurariu și Ion Golea, militari în termen.

În pădurile Fetea, în apropiere de comuna Noul Săsesc s-au construit adăposturi pentru alimente și armament. Multe săptămâni s-au transportat cele necesare, numai noaptea, prin păduri, ferind căile de comunicație. Armamentul era rămas după trecerea frontului sau de la Legiunea de

Jandarmi Sighișoara, iar grupul parașutat din Germania adusesese un aparat de radio emisie-recepție. Radiotelegrafist era Marușca.

În acele adăposturi s-au refugiat sute de oameni în anii 1945-1949, acolo fiind și centrul de coordonare a rezistenței anticomuniste din centrul Ardealului. Acțiuni armate s-au desfășurat în anii 1945-1949. La 15 mai 1948, cu ocazia masivelor arestări, s-au descoperit și adăposturile din pădurea Fetea, când au fost arestați aproape toți cei care au trecut pe acolo. Unul din cei arestați a vorbit, la anchetă, de centrul de rezistență de la Fetea, și de aici dezastrul. Din cei 15 arestați, unii au fost condamnați la moarte și executați, alții au fost împușcați fără judecată (Ion Golea, Ștefan Popa, Axente Păcurariu, Ion Samoilă).

5.2. Partizanii din Cârțișoara-Turnu Roșu, jud. Sibiu (1953-1954).

Aprovizionarea partizanilor devenise foarte grea în anul 1953, datorită arestării sprijinitorilor din sate. S-a găsit metoda depozitării alimentelor prin poduri, de unde partizanii și le luau singuri, strecurându-se printre securiștii care stau la pândă la poalele Făgărașului.

În sectorul cotul Oltului, cuprins între comunele Cârțișoara și Turnu Roșu au fost arestați și condamnați locuitori din comunele Sărata și Porumbacu, ultimii prinși în 1954.

5.3. Gura Râului-Sibiu (iulie 1949).

Comuniștii au încercat să înființeze prima gospodărie colectivă din județul Sibiu în comuna Gura Râului. Într-o duminică din luna iulie 1949, doi activiști de la județ au venit cu o mașină și i-au spus preotului că vor să vorbească oamenilor despre colectivizare. După serviciul divin, conform obiceiului, țăranii s-au adunat în curtea bisericii, unde primarul făcea unele comunicări. Unul din activiști a început să vorbească despre avantajele colectivizării. Țăranii l-au huiduit, iar femeile i-au luat pe cei doi la bătaie.

Activiști s-au dus la Securitatea din Sibiu și la vecernie au apărut securiștii conduși de Gheorghe Crăciun. Preotul a fost arestat, împreună cu alți 64 țărani, securiștii folosind și armele de foc. Duși cu camioanele la Sibiu, bărbații au fost închiși într-un grajd, iar femeile în altul, unde timp de o săptămână nu li s-a dat mâncare. Zilnic

În fața refuzului hotărât și a tulburărilor provocate de lipsa de hrană, securiștii au cedat, eliberându-i. Au revenit după un timp și, prin mijloace violente, i-au îngenunchiat pe țărani.

VI. MARAMUREȘUL (1945-1958)

6.1. Lupta pentru integritatea țării (5 martie -7 aprilie 1945).

După Banat și Moldova, Maramureșul a fost a treia provincie aflată în pericol de a fi smulsă din trupul României. Deși eliberat de sub horthyști de Armata a 4-a română, sovieticii au introdus și aici un regim de ocupație, numind ca prefect un avocat ucrainean, Ivan Odoviciuc. Reprezentantul Comisiei Aliate de Control, generalul Zaharascenko s-a instalat la Sighet și aprobă activitatea ucrainenilor care cereau lui Stalin să admită trecerea Maramureșului la Ucraina Subcarpatică. Presa locală cerea același lucru, sub îndemnul sovieticilor.

Maramureșenii, amenințați să treacă sub o nouă stăpânire străină au hotărât să țină o adunare a românilor la Sighet, pe data de 5 martie 1945. Fiecare comună, pregătită de preoți și învățători, și-a trimis reprezentanții. Suflul mișcării a fost Gavrilă Mihali-Ștrifundă, primarul Borșei, care cerea demiterea lui Odoviciuc, numirea unui prefect român și anularea cererii de anexare a Maramureșului la U.R.S.S.

Mii de români, cu căruțe, călăreți și pedestri, mulți înarmați cu arme de foc, s-au îndreptat spre Sighet. Celor din Borșa li s-au adăugat țăranii din satele de pe văile Izei și Vișeuului. În fruntea coloanei, călare, mergea Gavrilă Mihali-Ștrifundă. La Dragomirești, coloana s-a oprit și a fost trimisă o delegație din trei membri care să discute cu reprezentanții Comisiei Aliate de Control și ai Comandamentului sovietic. Răspunsul a fost negativ. Ștrifundă cu borșenii lui înarmați a evitat conflictul deschis și s-au întors. Ceilalți au mers până la Vadu Izei, unde podul era aruncat în aer de ungurii în retragere. Acolo, oamenii lui Odoviciuc în uniforme sovietice au deschis foc de arme de pe malul opus. Au căzut câțiva români.

Au început arestările. Se urmărea prinderea conducătorilor. Gavrilă Mihali-Ștrifundă, s-a dus la Cluj, unde a reușit să ajungă la Petru Groza și să-i înmâneze un memoriu. Pe data de 7 aprilie 1945, Odoviciuc a fost destituit și s-a refugiat în Ucraina. Dar cei care au condus mișcarea împotriva lui au fost urmăriți și arestați sub diferite prețuri. Unii, între care Gavrilă Mihali-Ștrifundă, înarmați, s-au refugiat în păduri. Spre a-l constrânge să se predea, Siguranța i-a arestat feciorul, student la Cluj, ținându-l ostatic. Acolo s-a îmbolnăvit de T.B.C. și a decedat în 1948.

Fiind urmărit în continuare, Gavrilă Mihali-Ștrifundă a dispărut în munți din mai până în noiembrie 1949, când s-a predat. A fost condamnat și a muncit la Canal până în mai 1951, apoi se angajează la o

întreprindere forestieră din Bucovina, până în 1957. În 1958 a fost arestat și condamnat la 8 ani închisoare. A murit în închisoarea Botoșani în 1961.

6.2. Grupul Vasile Dunca (1948).

La dezlănțuirea teroarei comuniste, maramureșenii au răspuns în diferite feluri. Un cioban din Budești, Vasile Dunca a format un nucleu de rezistență compus din 11 oameni și a început să cutreiere satele de pe valea Cosăului, spre a pedepsi pe comuniști. A fost prins prin trădare și împușcat de plutonierul Coza din Săpânța. După altă ciocnire, au fost prinși și condamnați ceilalți membri ai grupului, originari din comunele Călinești, Sârbi, Budești și Borșa.

6.3. Grupul Vasile Popșa din Ieud (1948-1949).

În anii 1948-1949, frații Vasile și Ion Popșa din Sighet, ambii studenți au hotărât să organizeze o mișcare de rezistență anticomunistă pe Valea Izei, la Ieud și Rozavlea. Gruparea era formată din 9 membri, preoți, studenți și elevi. Depistată de timpuriu, Vasile Popșa a fost împușcat în ziua de Paști, 1949. Ion Popșa a scăpat atunci, dar a fost capturat spre sfârșitul anului și trimis spre a fi "reeducat" în penitenciarul Pitești. Au urmat numeroase arestări și condamnări. Centrul N.K.V.D. de la Sighet, condus de maiorul Davidenko, funcționa fără greșală.

După lichidarea grupului de la Ieud, trei din membrii săi au reușit să scape și să se alăture, prin Vasile Pașca din Tg. Lăpuș, grupului de rezistență "Țibleșul". (vezi 6.4.).

6.4. Grupul Ion Ilban - Dragomirești (1949-1956).

Organizarea rezistenței anticomuniste din Dragomirești a fost făcută de Ion Popșa, în martie 1949, iar conducătorul grupului a fost țăranul Ion Ilban. Cei 7 membri ai grupului au fost descoperiți în luna mai 1949, dar au reușit să fugă în pădure, în Munții Țibleșului. Acolo au întâlnit pe frații Gheorghe și Dumitru Pașca din Săliștea de Sus, care le-au dat arme și grupul de partizani s-a mărit. În vara și toamna anului 1949, au avut câteva ciocniri cu urmăritorii, apoi și-au construit un adăpost în fața Călimanului.

În februarie 1950, adăpostul a fost descoperit de un paznic de vânătoare, Gheorghe Șimon-Răchită. Acesta a promis partizanilor că nu-i va denunța, dar până la urmă i-a trădat și a început să umble cu securiștii pe urmele lor. Prevăzător, Ilie Zubașcu, unul din cei mai buni partizani din grup, a propus schimbarea adăpostului. Într-o zi, au auzit semnalul convenit cu Răchită. Venea cu o mulțime de securiști care încercau zona. Partizanii au ieșit din încercuire și timp de o lună au stat liniștiți în pădurea de pe Măgura. În altă zi a dat peste ei un dezertor, care a fost sfătuit să se predea și a jurat că

nu-i va denunța. După două săptămâni s-au trezit încercuiți de trei cordoane de securiști. Partizanii s-au despărțit în grupe de câte doi și au scăpat și de această dată.

Ca răzbunare, securiștii au intrat în comună și au început să bată oamenii la întâmplare. Au fost arestați vreo 150, familii și rude. Partizanii s-au hotărât să se predea, spre a-i scăpa de chinuri. Au fost duși la Sighet, unde Ilie Zubașcu a fost ucis în timpul anchetei, apoi au fost condamnați de Tribunalul Militar Cluj 38 de inculpați.

Gheorghe Pașca a murit în păduri, împușcat în ziua de 6 februarie 1956. A trăit cu Ioana Vlad, a doua soție, în pădure. Acolo i s-a născut fetița, iar în luna mai 1953 soția era din nou gravidă în luna a 6-a. A fost arestată și anchetată la Miliție. Cel de al doilea copil, Gheorghe, născut în temniță, avea numai doi ani și jumătate când i-a fost împușcat tatăl.

6.5. Grupul Nicolae Pop din Munții Țibleșului (1949-1953).

Partizanii din Țara Lăpușului au acționat împreună cu cei din Maramureș, vreme de 4 ani, sub conducerea pădurarului Nicolae Pop din comuna Lăpușu Românesc. Om bun și drept, în anul 1944, salvase câteva familii de evrei pe care horthyștii le-ar fi trimis la Auschwitz. Securitatea îl urmărea pentru că ajuta pe fugarii ascunși prin păduri și erau muritori de foame. Fusesse și membru al P.N.Ț-Maniu. În mai 1949, profesorul de religie Vasile Pașca din Târgu Lăpuș, fusese prins ieșind din casa lui Nicolae Pop, noaptea. Securiștii au intrat ca să-l aresteze, dar el și-a luat arma de vânătoare și a ieșit prin ușa din spate, în pădure. Cu ajutorul unui alt partizan, l-a scăpat și pe Vasile Pașca și s-au unit cu trei partizani maramureșeni. Copiii lui Nicolae Pop, Aristina, elevă, și Achim, amenințați cu arestarea, s-au alăturat grupului. Conducător a fost ales Nicolae Pop, cunoscător al pădurilor din zonă.

În august 1950, li se alătură încă 7 tineri din leud, grupul atingând efectivul de 17 luptători. Erau ajutați de zeci de localnici. Toți erau însă urmăriți informativ, iar teroarea asupra țăranilor pentru a-i sili să intre în colectiv, creștea. Familiile partizanilor erau arestate, bătute, umilite. Soția lui Nicolae Pop a zăcut la pat 17 săptămâni după ce a venit de la Miliție. La 15 august 1952, zeci de familii din zona Lăpușului au fost deportate în Bărăgan, până în anul 1957, tăindu-se astfel căile de aprovizionare ale "oamenilor de pădure", iar casele lor incendiate.

În munți, în păduri, viața este dură. Alimentele se distribuiau cu rația. Se dormea direct pe pământ, iepurește. Iarna, înfășurați în păduri, pe zăpadă, sub cerul liber. Deplasarea pe zăpadă se făcea cu hârzoabele, niște împletituri de nuiete de formă circulară, pentru a nu se afunda în zăpadă, iar ștergerea urmelor era obligatorie. Pentru iernat își construiau bordeie săpate în pământ, căptușite și

podite cu lemn de fag, apoi acoperite și camuflate cu frunziș și arbuști. Hrana se pregătea numai noaptea, pentru ca fumul să nu-i trădeze.

În iarna anului 1952, Securitatea a descoperit bordeiul partizanilor dar, alarmați la timp, au scăpat. Rămânând fără adăpost și alimente, grupul s-a dispersat, pentru a supraviețui mai ușor. Zona a fost invadată de trupele de Securitate, care scotoceau sistematic. Partizanii erau căutați și cu avionul. Nicolae Pop a paralizat de partea dreaptă și nu mai putea vorbi. Avea 54 de ani. S-a spovedit și împărtășit la călugărul din satul Ungureni și a cerut, prin semne, să fie predat Miliției, unde a dispărut. Rămas fără conducător, grupul Țibleșul a fost lichidat cu ușurință, de regulă prin trădare. Cei capturați au fost judecați la Oradea de vestitul general maior de justiție Alexandru Petrescu. Câțiva au fost împușcați în luptă, între care preotul unit Atanasie Oniga.

6.6. Partizantul solitar Vasile Blidaru (1949-1958).

Țăran din satul Odești, comuna Băsești, din Maramureș, născut în 1911, orfan de război, era foarte priceput în prelucrarea lemnului. A făcut războiul pe frontul de est.

Vasile Blidaru a intrat în conflict cu gestionarul cooperativei din sat, care era necinstit. Ca răzbunare, acesta l-a denunțat ca dușman al regimului comunist și Blidaru a fost arestat la 15 august 1949, dar a evadat. Spre a-l sili să se predea, i-a fost arestată și torturată familia.

Se pare că între 1951 și 1956 a reușit să ajungă la Triest și la Roma, unde a fost instruit pentru culegerea și transmiterea de informații secrete, acte de terorism și diversiune. În 1956 a revenit în țară, dar nu a făcut altceva decât să se răzbune pe cei care i-au făcut rău și l-au adus în situația de a trăi prin păduri. Blidaru a fost cel mai violent partizan din Maramureș, mergând până la lichidarea fizică a dușmanilor săi. A acționat în zona Codru, situată la interferența județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj. A căzut în luptă, într-o ambuscadă, în vinerea de Rusalii a anului 1958.

VII. MUNȚII APUSENI (1947-1958)

7.1. Grupul Teodor Șușman (Răchițele, județul Cluj) (1947-1958)

Teodor Șușman (senior) a fost primar al comunei Răchițele, județul Cluj. Urmărit de comuniști, în august 1947, fuge în Munții Bihorului împreună cu fiii săi, Teodor (junior) Avisalon și Traian, cu Nuțu Bortoș și Gheorghe Mihut. În toamna anului 1948 au fost găzduiți în casa pădurarului Mihai Giurgiu (Jurj) de pe Valea Someșului. În primăvara anului 1949 au revenit în munți, având sălașul în apropiere de cel al doctorului Capotă, cu care au colaborat strâns. Prin Ion Giurgiu, Teodor Șușman avea legături

cu locuitorii din Fildu de Sus și din Huedin, unde exista un nucleu subversiv alcătuit dintr-un preot și 8 țărani. În august 1950, casa lui Mihai Jurj este atacată de Securitate. El fuge în munți împreună cu soția sa, Lucreția, și un unchi, Oneț Roman, alăturându-se grupului Teodor Șușman, ascuns pe atunci în județul Mureș. Securitatea se răzbună pe familie. Ecaterina Șușman moare în urma torturilor, iar ultimii doi copii, Emil și Romulică sunt arestați. Traian Șușman, a fost prins la 12 decembrie 1948 și condamnat la doi ani închisoare, apoi i se fixează domiciliu obligatoriu în Bărağan, cu prelungire din doi în doi ani, deși era tebecist, până când au fost lichidați toți membrii grupului. În 1952, 3 partizani sunt uciși în luptă, iar Teodor Șușman (senior) se sinucide.

În 22-24 iulie 1958, are loc procesul grupului Șușman, la Tribunalul Militar Cluj, dar nici un Șușman nu era prezent. Toți fuseseră uciși, după ce rezistaseră comunismului timp de 10 ani, cu arma în mână. Grupul Teodor Șușman nu a avut crime la activul său.

7.2. Grupul Dabija –Macavei (Muntele Mare) (1948-1949).

Tot pe versantul oriental al Munților Apuseni a operat și grupul Dabija-Macavei. Maiorul Nicolae Dabija era originar din Galați și era văr cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Participant la războiul din Caucaz, pentru modul competent cum și-a condus ostașii în luptele de la Novorosiisk și Perekop, a fost avansat la gradul de maior, citat prin Ordin de zi pe Armată și a primit ordinul "Mihai Viteazul" chiar din partea autorităților statului. S-a stabilit în Aradul Nou prin căsătoria cu fata protopopului Cârnațu din Turda.

Frații Traian, Alexandru, Viorel și Nicolae Macavei erau nepoții conducătorului țărănist Ștefan Cicio Pop, motiv pentru care au fost urmăriți de comuniști cu o îndârjire rar întâlnită. Urmăriți de jandarmi pentru "contrabandă cu aur", au rănit patru polițiști, apoi s-au refugiat în munți în vara anului 1948. În luna octombrie 1948 ei au împușcat în cursul unei lupte doi plutonieri majori de jandarmerie.

În februarie 1948, prin intermediul maiorului deblocat Ioan Opreanu, maiorul Dabija a cunoscut pe frații Macavei și au constituit gruparea denumită "Frontul Apărării Naționale - Corpul de Haiduci", care a lansat manifeste și se pregătea pentru acțiuni puternice în vara anului 1949. În acest scop, la 20 decembrie 1948, au jefuit suma de 320 000 lei de la Percepția Teiuș. În paralel, s-au căutat legături în București. Prin cumnatul său, maiorul deblocat Nicolae Nițescu, Dabija trebuia să primească informații cifrate cu caracter militar și politic. Cifrul și un chestionar s-au găsit asupra lui Nițescu cât și asupra lui Dabija.

Prin alt cumnat, Mihai Angheluță, fost funcționar al Ministerului Afacerilor Externe, Dabija a obținut o audiență la consulul turc la București, căruia i-a înmănat un memoriu scris în limba franceză,

cu rugămintea de a-i face legătura cu Misiunea Americană. După două zile, prin telefon, a primit răspunsul negativ.

În mai 1948, Dabija a luat contact la București cu generalul Dumitru Petrescu, fost atașat militar la Washington, spunându-i ce intenții are și că se pune sub ordinele sale, rugându-l să-l ajute prin legăturile ce le are cu cercurile americane. În cazul izbucnirii războiului cu sovieticii, Dabija intenționa să blocheze defileurile Mureșului, Someșului, Oltului, Prahovei, Dornei și să întreprindă sabotaje în zona petroliferă.

În februarie 1949, grupul Dabija-Macavei și-a stabilit locul de adăpost și apărare pe Muntele Mare (1825 m). Aici și-a construit un bordei întărit cu grinzi rotunde de brad, încăpător și cu paturi suprapuse. În apropiere de "cazemată" au construit un bordei îngropat ce servea ca depozit.

Numărul total al celor implicați în activitatea grupului era de peste 400 de oameni. În paralel, luase ființă o organizație subversivă de sprijin a partizanilor, denumită "Liga apuseană a moșilor" care avea nuclee constituite în toate satele de pe Valea Arieșului. Moșii excelați prin sărăcie, dar și prin patriotism. Comuniștii erau dușmanii lor de moarte.

În ianuarie 1949, Securitatea Turda a recrutat prin șantaj pe Augustin Râstei din comuna Bistra. Acesta îl găzduise pe Dabija și a fost forțat să colaboreze la prinderea lui, spre a scăpa de închisoare. Pe baza garanției fraților săi vitregi, Avram și Traian Ihuț, a fost primit în grup și l-a convins pe Avram Ihuț să se predea. De la acesta, Securitatea a aflat că pe Muntele Mare sunt numai șapte partizani. A doua zi, la 2 martie, au sosit încă 17 partizani trimiși de frații Macavei, iar în zilele următoare erau așteptate alte câteva grupuri de partizani înarmați, din județul Alba. Maiorul Dabija a hotărât ca noii sosiți să depună jurământul în ziua de 4 martie.

În noaptea de 3/4 martie 1949, adică în cea premergătoare zilei când trebuia să se depună jurământul, o companie din Batalionul 7 de Securitate Florești din regiunea Cluj, împreună cu securiști din Câmpeni și numeroși activiști de partid din zonă au încercuit tabăra grupului Dabija și au ținut-o sub tirul armelor toată noaptea. În zori, maiorul Dabija a ordonat să se deschidă foc împotriva inamicului. S-a încercat să se spargă încercuirea prin aruncarea unor grenade și au reușit să scape șase partizani: maiorul Dabija, Traian Macavei, Traian Ihuț, Ioan Mișu, Cornel Pascu. În adăpost au murit 5 luptători: 4 bărbați și soția maiorului. Printre morți era și Ioan Cigmăian. Dintre partizani au fost luați 14 prizonieri (în momentul atacului erau numai 25). Disproporția de forțe era destul de mare: de 6 la 1. Din cei 150 de securiști au murit trei (un subofițer și doi ostași) și au fost răniți 5 ostași din Batalionul 7 Securitate Florești-Cluj.

Securitatea a început să-i vâneze pe cei scăpați de pe Muntele Mare și pe cei care i-au sprijinit. Maiorul Dabija este trădat și prins pe Valea Dobrei. La 8 martie sunt uciși trei oameni și grav rănit Alexandru Maxim, care va fi judecat și condamnat la m.s.v., dar Securitatea nu se mulțumește cu atât: va fi luat din închisoare și asasinat la 2 aprilie 1950. Ioan Turcu, elev din Vingard va fi ucis în anchetă, în aprilie 1949, la Securitatea Alba Iulia. La Aiud, în noaptea de 5/6 martie 1949, sunt împușcați în casa lor doi soți. La 7 octombrie 1949, sunt uciși doi țărani în Cheile Runcului. La 20 august 1950 vor fi asasinate de Securitatea Turda trei persoane: Ion Trifa (fratele episcopului Viorel Trifa) și alți doi țărani, după ce au fost torturați.

Procesul grupului Dabija se judecă la 30 septembrie 1949: 7 sunt condamnați la moarte și executați la 28 noiembrie 1949 la Sibiu (Nicolae Dabija, Titus Onea, Ioan Scridon, Gheorghe Oprea, Traian Mihăiță, Augustin Rațiu, Silvestru Bolfea), iar 5 partizani condamnați la muncă silnică pe viață. Patru luni mai târziu, la 2 aprilie 1950, aceștia cinci vor fi ridicați din penitenciare și asasinați de Securitatea Cluj: Alexandrina Pop, Mihai Angheluță, Simion Moldovan, Nicolae Nițescu și Alexandru Maxim.

Sprijinatorii partizanilor din grupul Dabija au fost judecați în 12 sau 13 loturi. Dacă nu ar fi fost trădat și ar fi făcut fuziunea cu grupul lui Ștefan Popa, grupul maiorului Dabija ar fi devenit un adversar de temut pentru Securitate.

7.3. Grupul maiorului Oniga (1948-1949).

Maiorul Emil Oniga, născut la 29.7.1901, camarad cu maiorul Dabija, a creat încă din anul 1948 o organizație anticomunistă din militari. Au fost trădați și arestați în 1949. Faptul că se înțeleseseră să fuzioneze și maiorul Oniga n-a mai trecut pe la Dabija, l-a determinat pe acesta să-l considere trădător. E posibil și acest fapt, dar poate a fost constrâns prin tortură.

7.4. Grupul Ștefan Popa (Piatra Caprei - Alba) (1948-1949).

Constituit în 1948 din 7 membri, grupul condus de Ștefan Popa își avea sălașul tot pe versantul oriental al Munților Apuseni și anume pe Vârful Piatra Caprei, din județul Alba. Opera, deci, în apropiere de grupul maiorului Dabija.

Din acest grup a făcut parte și Bratu, sublocotenent deblocat, fost student. Preotul greco-catolic Nicolae Suci a făcut parte din conducerea organizației; Petre Mărgineanu, fratele profesorului Nicolae Mărgineanu, condamnat în procesul Pop-Bujoiu; Silvestru Bolfa; ofițerul invalid Nicodim Lazăr și Alexandru Maxim, anterior membru al grupului Dabija, în total ajungând la 20 de membri.

Alexandru Maxim, în anul 1948, a luat legătura prin Nicu Marin cu studentul Radu Ionescu, fost membru al Tineretului Universitar Național Țărănesc (TUNȚ). Acesta, împreună cu Ion Robu, secretar general al TUNȚ pe capitală, l-a împuternicit pe Maxim să organizeze nuclee țărăniste în județul Alba. După ce a luat legătura la Cluj cu Seimereanu, văr cu Radu Ionescu, Alexandru Maxim a pornit la organizarea nucleelor P.N.Ț., bazându-se pe preoți și pe gospodarii satelor din județele Alba și Târnava Mică. Această organizație subversivă țărănistă s-a extins cu repeziciune și în județul Turda. Între timp, Alexandru Maxim a intrat în grupul maiorul Dabija, iar după dispersarea acestuia a trecut în grupul lui Ștefan Popa.

Organizația P.N.Ț. ținea ședințe în care se stabileau cotizațiile în bani și alimente pentru sprijinirea partizanilor din munți și hotăra modul de atacare a sediilor autorităților comuniste din comune. Hotărâse fuziunea cu grupul Dabija.

În luna februarie 1949, Ștefan Popa a împușcat, rănind grav un subofițer de Securitate din Teiuș și un altul la Aiud. După lichidarea grupului Dabija, a fost depistat și grupul Ștefan Popa, acesta fiind ucis în timpul luptei, în martie 1949. Până la 23 iulie 1949, Securitatea arestase 177 partizani și sprijinitori ai acestora.

A existat o legătură cu Ioan Popa, sergent în Regimentul 9 Cavalerie din Oradea, care a creat în cadrul regimentului o organizație intitulată "Vulturul Negru" din 11 membri.

7.5. Grupul Ioan Robu (1948-1949)

Originar din Timișoara, Ioan Robu era student la Facultatea de Științe Juridice și secretar general al Tineretului Universitar Național Țărănesc (TUNȚ) din centrul universitar București, până în iulie 1947, când comuniștii au desființat partidul condus de Iuliu Maniu. În aprilie 1948 a reînceput activitatea anticomunistă, entuziasmat de pregătirile rezistenței din Munții Apuseni. Îndemnat de Alexandru Drăgulănescu, agentul Securității, pleacă însoțit de alți doi studenți, Ionescu și Alexandru Maxim și se convinge că situația este explozivă. Încurajat de Drăgulănescu, pleacă din nou în județul Alba, unde refăcuse organizația țărănistă și țărani începuseră să se înarmeze. Dar Ioan Robu plecase cu alții după el. Ce a urmat, nu se poate descrie. Trupele de Securitate din Cluj, Sibiu și București, sub comanda maiorului Gheorghe Crăciun au intrat în acțiune. Satele moșilor erau înconjurate noaptea și oamenii arestați. Ioan Robu și Alexandru Maxim au fost prinși și condamnați pe termen limitat. La 2 aprilie 1950 însă, au fost ridicați din penitenciarul Cluj și asasinați.

7.6. Grupul Crișan-Abăcioaiei (mai 1948-1949).

Ioan Crișan, învățător, fost comandant, originar din județul Turda, a scăpat de valul arestărilor din 14/15 mai 1948 și a intrat în clandestinitate activă, organizând grupuri de rezistență, dar acceptând și alți voluntari. Acționând în județele Someș și Cluj, în Munții Hășmașului, a întâlnit pe Leon Abăcioaiei, moldovean, fost student la Cluj. Împreună, au împânzit câteva județe cu grupuri de rezistență, care au băgat groaza în comuniști, unii fiind pedepsiți aspru pentru crimele și abuzurile lor, de regulă spânzurați.

Greșeala acestei organizații a fost că nu a colaborat mai strâns cu oamenii din munți, fugari, care mișunau pretutindeni. Urmărit de agenți, Ioan Crișan a fost surprins de o patrulă a Securității condusă de locotenentul Moise Barany, în Cluj, în martie 1949 și împușcat aproape de podul peste Someș. Abăcioaiei era tot în Cluj, ascuns la niște studenți. Fiind filat, a fost prins într-o seară, când schimba ascunzătoarea, după ce a rănit niște securiști. În februarie 1950, a fost ridicat din celulă de anchetatorii Stănescu și Beiner și împușcat în ceafă, împreună cu alți deținuți, lângă cimitirul de pe Valea Turzii. În luna aprilie, alte zeci de deținuți au fost luați din închisori și asasinați la Timișoara, din ordinul generalului Alexandru Nicolski.

7.7. Echipa Cruce și Spadă (Munții Apuseni) (1948-1949).

În anul 1948, profesorul Gheorghe Gheorghiu, discută cu Ștefan Giurcoi și Gavrilă Forțu inițiază o nouă organizație anticomunistă intitulată "Echipa Cruce și Spadă". În luna septembrie 1948, redactează și răspândește în București și Bologa, județul Cluj, manifeste semnate "E.C.S.".

Grupul a procurat armament, muniție și echipament pentru lupta în munți, iar în octombrie 1948, profesorul se stabilește în comuna Săcuieu, județul Cluj. Prin Traian Mereu, recrutează în organizație pe locotenentul deblocat Aurel Potra din Săcuieu. S-a redactat și multiplicat la șapirograf un nou manifest destinat românilor din Munții Apuseni.

Plutonierul deblocat Ioan Torcea s-a ocupat de recrutarea de membri din Moldova (Pașcani, Iași, Botoșani), regiunea Cluj și Brașov.

La 10 octombrie 1948, au făcut o recunoaștere în comuna Zam-Sâncrai, jud. Cluj, iar patru zile mai târziu au ocupat magazia Romcereal, au imobilizat paznicii și au incendiat magazia. După o încercare de aruncare în aer a fabricii de cherestea din Poeni-Cluj, s-au reîntors în București.

La 14 martie 1949, au venit în munți, au construit un bordei și s-au pregătit să atace fabrica Poeni, căile ferate, membrii de partid și milițienii.

În noaptea de 11/12 aprilie 1949, în gara Huedin, organele Securității Cluj au împușcat pe Torcea, 4 inși au fost reținuți, iar în continuare încă 7 și urmăriți doi. Arestările au continuat. Procesul s-a judecat la 23 septembrie 1949, pedepsele variind între 10 și 25 de ani. Au fost 22 de inculpați.

În noiembrie 1949, adică două luni mai târziu, Securitatea Cluj ridică din celulele nr. 52-56 ale penitenciarului Cluj, pe profesorul Gheorghe Gheorghiu, pe ofițerul Aurel Potra, pe farmacistul Nicolae Pituru și pe profesorul Gavrilă Forțu, pe care îi asasinează la Zam-Sâncrai (lângă Huedin).

7.8. Grupul Leon Șușman (Valea Arieșului-Turda) (1948-1957).

Avocatul Leon Șușman din Ocna Mureșului nu era rudă cu Teodor Șușman din Răchițele. Fiind urmărit de organele comuniste de represiune, este nevoit să-și părăsească locuința și să plece împreună cu Gheorghe Șușman, fratele său, în comuna Ponor, unde sunt găzduiți de pădurarul Nicolae Jurj. În anul 1946, s-au mutat în comuna Poșaga, pe Valea Arieșului. În Munții Apuseni, în mijlocul moșilor, se simțeau mai în siguranță. În anul 1949, Leon Șușman a luat legătura cu grupul "Grimalschi", parașutat din Germania Occidentală în scop diversionist.

Un grup de trei partizani conduși de Cornel Diac au reușit să scape și erau semnalați în regiunea Alba, Târnava Mică, Luduș, în anii 1950-1951. S-au stabilit în casa lui Vasile Crișan, unde au stat până la 18 iulie 1957, când Securitatea a înconjurat locuința și a fost folosită forța armată pentru a-i captura pe cei dinăuntru. Au fost împușcați mortal Leon Șușman și preotul Simion Roșa, iar Vasile Crișan, gazda, a fost rănit și arestat. În aceeași zi au mai fost arestați alți doi locuitori. Arestările au urmat la 4 august 1957, apoi au continuat în serie până la 20 octombrie 1957. Din comuna Poșaga au fost arestați și condamnați circa 140 de persoane, iar 58 de familii au fost deportate în Bărağan, cam o treime din sat. Au fost condamnați la moarte și executați 5 partizani din grupul Leon Șușman, Vasile Crișan, Teodor Trâncă, Ilie Vlad, Vasile Bicuț și Vasile Răfăilă. Cruzimea represiunii avea scopul de a înspăimânta pe localnici, deși n-au avut la activ crime.

7.9. Grupul Capotă-Dejeu (septembrie-noiembrie 1948).

În Munții Apuseni, pe Valea Drăganului, locuitorii s-au ridicat la luptă împotriva politicii de colectivizare forțată a agriculturii impusă de comuniști. În septembrie 1948, se organizează pentru apărare grupuri de partizani, în componența cărora intrau țăraniști, militari deblocați, oameni fără apartenență politică. Medicul veterinar Iosif Gheorghe Capotă, secretar P.N.Ț. din Huedin - Cluj, ajutat de doctorul Alexandru Dejeu, avocatul Mureșanu din Beiuș și alții, au luat inițiativa multiplicării unor manifeste prin care să lămurească problemele care frământau pe țărani.

Grupul Capotă a fost ajutat de gazde și iscoade, preoți, notari, avocați, pădurari, dar mai ales de țărani de la Stâna de Vale, de pe Muntele Vlădeasa. Neavând arme suficiente pentru a se apăra, au fost arestați în urma unei acțiuni combinate a DRSP Oradea cu DRSP Cluj, la 20 noiembrie 1948. După o anchetă dură, doctorii Capotă și Dejeu au fost condamnați la moarte și executați la Gherla, în seara

zilei de 2 septembrie 1958. În lot au fost 23 de țărani din satul Brăișor, județul Cluj. Cinci au fost condamnați la muncă silnică pe viață, ceilalți primind pedepse până la 25 de ani închisoare.

7.10. Liga Apuseană a Moșilor (1949).

Alexandru Lazăr, magazioner la Industria Sârmei din Câmpia Turzii, originar dintr-un sat de munte de lângă Baia de Arieș, cunoștea mulți fugari din calea prigoanei comuniste. Îl cunoștea pe inginerul Traian Macavei, dar nu avea legături nici cu maiorul Dabija din Muntele Mare, nici cu căpitanul Diamandi din Muntele Băișorii. Pe unii i-a ajutat cu echipament și alimente. Dar a inițiat formarea unui grup de sprijin pentru partizani, pe care l-a numit Liga Apuseană a Moșilor. Mai mult, a tipărit un manifest pe care l-a difuzat prin prietenii săi în Câmpia Turzii, Turda și Cluj. Un ucenic a predat un astfel de manifest unui activist comunist, acesta la Securitatea din Turda și Alexandru Lazăr a fost arestat când urca la munte, unde avea întâlniri cu frații Macavei.

Au fost arestați peste 150 de oameni, dintre care 25 de femei, majoritatea țărani sau muncitori la Industria Sârmei din Câmpia Turzii, iar ancheta a fost foarte dură. Au fost judecați de Tribunalul Militar Cluj la 9 ianuarie 1950. Alexandru Lazăr a fost condamnat la 10 ani de închisoare.

7.11. Grupul Diamandi Ionescu (Muntele Băișorii) (1949-1950).

Căpitanul aviator Diamandi Ionescu fusese arestat, pentru că protestase împotriva falsificării alegerilor din 19 noiembrie 1946. Evadează de la Siguranța din Turda împreună cu un alt ofițer aviator și fug pe Valea Ierii, spre Muntele Mare. Indignați de modul barbar în care activiștii comuniștii și jandarmii asupreau populația, coborau în sate și îi pedepseau. Grupul lor era format din localnicii înarmați și curajoși. Într-o zi din vara anului 1949, au coborât de pe Muntele Băișoara și au ocupat comuna cu același nume, arestând jandarmii, autoritățile locale și informatorii acestora, ținându-i ostateci într-o magazie de la marginea satului. Apoi au ars registrele în care erau trecute cotele datorate de țărani, au ars tablourile și lozincile comuniste, au tăiat firele telefonice și au declarat comuna liberă. Abia după 24 de ore au apărut trupele de Securitate, echipate de război. Securității înaintau având în față femei și copii, în timp ce partizanii aveau în față pe ostateci. În această situație, Diamandi a ordonat retragerea pe Valea Ierii.

Au fost arestați peste 500 de țărani și torturați în mod sălbatic. Securitatea din Cluj, condusă de lt. colonel Mihail Patriciu-Weiss, renumită prin numeroase crime, a ucis 7 oameni arestați, dar nejudecați: Victor Mare, Vasile Mare, Samson Muntean, Avram Ihuț, Traian Ihuț, Ioan Ihuț și Gligoruț (?). Echipa de asasini a fost comandată de Octavian Voicu de la Securitatea din Turda, în ziua de 9 august 1949.

Tribunalul Militar Cluj a condamnat, la 1 decembrie 1950, 71 de inculpați: Ionescu Diamandi, Simion Gâlbează și Iosif Codorean la moarte prin împușcare, executați la 15 mai 1951; doi oameni, Samson Vâtcă și Ștefan Vâtcă, condamnați la câte 10 ani închisoare, au fost asasinați de Securitate după proces; restul de 59 de inculpați au fost condamnați la pedepse grele. Au fost condamnați și cei asasinați înainte de proces.

VIII. ARAD (iunie 1947 - noiembrie 1956)

8.1. Grupul Gligor Cantemir (iunie 1947 - noiembrie 1952)

Parașutat din Germania în iarna lui 1945, Gligor Cantemir și-a amenajat o tabără pe Muntele Drocea, lângă Gurahonț, dizolvată la scurt timp. Începând din anul 1945, militari români înarmați s-au refugiat în munți, spre a nu fi arestați.

Începând din 1947, s-au realizat legături între satele din munți, iar Gligor și prietenii săi s-au ascuns în păduri sau la prieteni.

În noaptea de 14/15 mai 1948 au fost arestați masiv membrii ai partidelor politice. Mulți au fugit în păduri, la cei din rezistență. Atunci a fost prins curierul Centrului, un student, care a fost torturat până când Siguranța a aflat consemnul dintre Centru și curierul din Arad, la care s-a găsit evidența tuturor membrilor partidelor politice din județ.

În noaptea de 20/21 decembrie 1948, Gligor Cantemir a fost arestat în comuna Cil. În 1949, 40 de oameni au fost judecați în două procese, dar organizația inițiată de Gligor Cantemir și-a continuat activitatea. Au avut loc ciocniri cu Securitatea în comuna Iosășel și în august 1949, la 4 noiembrie 1950 și în final la 28 mai 1952. Locotenentul Lazăr Maier și sublocotenentul Haidu au fost răniți. Au fost uciși partizanii Ioan Jurcuța, Iulian Hagea, Ioan Lulușa, Pavel Dobre ș.a., în luptele din Munții Zarandului și Munții Codrului.

8.2. Grupul Adrian Mihuțiu (iunie 1948 - noiembrie 1956).

Originar din comuna Măderat, județul Arad, student la Politehnica din Timișoara, Adrian Mihuțiu a îndemnat la solidaritate cu studenții greviști din Cluj, în 1946. Ca elev la Deva, îi meditase pe băieții lui Petru Groza. Scăpat de arestările din mai 1948, peregrinează prin satele județului Arad și inițiază un grup de luptă împotriva comunismului cu un efectiv de circa 70 de membri. A avut cinci ciocniri cu Securitatea, răbind pe unii și împușcând mortal pe altul, numai cu intenția de a se apăra. A fost prins la

17 noiembrie 1956, fiind trădat de vărul său. Au fost arestate 69 de persoane, care au fost judecate în trei loturi, în anul 1957, de către Tribunalul Militar Cluj în deplasare la Timișoara.

Adrian Mihuțiu și Pavel Suciuc au fost condamnați la moarte și executați la Jilava, deși Avram Bunaciu le promisese comutarea pedepsei.

8.3. Grupul Valer Șirianu (1948).

Grupul de rezistență anticomunistă condus de Valer Șirianu a avut un efectiv de circa 105 membri și a luat ființă în 1948. Din el au făcut parte generalul Baloșiu, colonelul Rădulescu, dr. Boieriu, preotul Tiberiu Dârlea, subofițerul Ion Ardelean, Sabin I. Sas din Târnova, județul Arad ș.a

8.4. Mișcarea Națională de Eliberare (1949-1952).

Organizație paramilitară, constituită din 38 de persoane, în majoritate țărani, de către profesorul Ion Blăgăilă din Arad. Arestările au început în luna august 1951, iar procesul s-a judecat de către Tribunalul Militar Timișoara. Pedepsele au variat între muncă silnică pe viață și 15 ani temniță grea.

8.5. Răscoala țăranilor din județul Arad (1-3 august 1949).

Răscoala țăranilor din județul Bihor, datorită impunerii colectivizării agriculturii și obligării țăranilor de a treiera la arie, de unde autoritățile rețineau mai întâi cotele exagerat de mari, încât oamenii se întorceau acasă doar cu paiele, a izbucnit și în județul Arad. În zilele de 1 și 2 august 1949, s-au răscolat țăranii din următoarele comune:

1. Ateaș;
2. Apateu, unde au fost împușcați pe loc trei țărani și arestați 22. În noaptea de 3/4 august au mai fost împușcați doi țărani.
3. Berechiu, unde la 1 august a fost ucis pe loc un țăran și arestați 18. La 11 august a mai fost împușcat un țăran.
4. Chereuș;
5. Gurba;
6. Moțiori; au fost arestați 10 țărani;
7. Șepreuș, unde la 1 august a fost incendiat sediul Comitetului Provizoriu și arhiva, au fost împușcați 4 țărani și arestați 57.
8. Șiclău;
9. Sinte Mare;
10. Șomoșcheș, unde la 1 august a fost bătut președintele Sfatului Popular Județean, s-au tăiat firele telefoanelor, au fost împușcați doi țărani și arestați 49. Numai în 4 comune au fost asasinați 12 țărani.

Au fost deportate imediat familiile acestora (33 oameni) și au fost urmărite alte 30 de persoane. În cinci comune au fost arestați 156 de țărani. La 3 august 1949, din stația Cermei a plecat o gamitură de tren cu deportați spre Câmpia Bărăganului, în Muntenia.

IX. DOBROGEA (iunie 1947-1956)

9.1. Grupul "Pădurea Babadag" (iulie 1947-30 martie 1952).

Prin luna iulie 1947, Nicolae Fudulea s-a întâlnit cu Nelu Rusu la București, unde au hotărât organizarea rezistenței anticomuniste în Dobrogea. În anul 1948, frații Nicolae și Dumitru Fudulea din comuna Eschibaba (Vasile Alecsandri), județul Tulcea, s-au refugiat în pădurea Tistimelu. Ei vor fi conducătorii grupurilor de rezistență din Dobrogea de nord, în timp ce rezistența din sudul Dobrogei va fi condusă de Gogu Puiu, lider macedoromân, revenit din Germania cu câțiva camarazi.

Pădurile Dobrogei s-au umplut cu refugiați după arestările din 14/15 mai 1948. Potențialul rezistenței a scăzut prin lipsa celor arestați, compensat prin modul de organizare stabilit de cei trei conducători. S-au creat nuclee de rezistență armată pe localități, capabile să acționeze independent, având fiecare un conducător. Ele erau coordonate de grupul de comandă printr-un sistem de curieri bine pus la punct, o particularitate a rezistenței din Dobrogea. Dăm câteva exemple de astfel de localități: Camena, Casimcea, Ciocârlia, Cobadin, Cogealac, Dulgheru, Mihai Viteazu, Mihail Kogălniceanu, Ovidiu, Târgușor.

Represiunea a început în vara anului 1948. În afară de arestări, Securitatea a împușcat în scop de intimidare, începând din iunie 1949, numeroși țărani care s-au opus la colectivizarea agriculturii. Comuniștii planificaseră Dobrogea ca prim exemplu de colectivizare totală. Victor Dușa și Vasile Vâlcu erau responsabili pe linie de partid, în timp ce din partea Securității răspundeau Nicolae Doicaru și Nicolae Ceaușescu. Cu sprijinul Armatei, al Miliției și al trupelor de securitate, s-a pornit ca la război. Țăranii erau arestați sau deportați, iar cei mai hotărâți se refugiau în păduri, înarmați, unde opuneau rezistență. Au fost ciocniri sângeroase, suferințe de nedescris.

În iulie 1949, Florica Bagdasar, macedoneancă, a fost trimisă ca să medieze și să promită. Ea și-a trădat frații, atrăgându-i în capcană. În timpul discuției, Securitatea i-a înconjurat și au început arestările. Gogu Puiu abia a scăpat cu o mașină, mergând spre sud, până la Cobadin. În timp ce discuta planul acțiunii cu oamenii săi, Securitatea i-a reperat și i-a încercuit. Confruntarea s-a soldat cu morți de

ambele părți. Gogu Puiu s-a sinucis cu o grenadă. Au fost arestați numeroși țărani din satele vecine și condamnați de Tribunalul Militar Constanța. Cinci au fost condamnați la moarte și executați.

În februarie 1950, 38 de luptători dobrogeni, condamnați anterior la pedepse pe termen limitat, au fost ridicați din penitenciarele Aiud și Gherla și transferați la Timișoara, unde au fost asasinați.

La 9 martie 1950, Securitatea atacă bordeiul fraților Fudulea, în pădurea Babadag. Este ucis Dumitru Fudulea, iar Nicolae Fudulea, Ion Cotan și Stere Grasu sunt arestați. Fuseseră trădați de ciobanul Nichita Nazarie.

Conducerea organizației este preluată de Stere Alexe. În septembrie 1950, în noaptea execuției, Nicolae Fudulea evadează, dar Stere Grasu este împușcat mortal. Nicolae Fudulea este rănit și prins în comuna Calfa, la 30 martie 1952. Va muri trei luni mai târziu.

Bilanț provizoriu al represiunii din Dobrogea: 15 asasinați în diferite comune; 10 condamnați la moarte și executați; 74 morți în închisori și lagăre de muncă forțată; 38 asasinați la Timișoara, deși aveau condamnări pe durată limitată; 840 morți în lagărele Canalului Dunăre-Marea Neagră.

9.2. Grupul fraților Croitoru (1949-1956).

Au existat partizani și în Delta Dunării. Frații Parfene și Neculai Croitoru, originari din satul Malcoci, comuna Nufăru, județul Tulcea, erau urmăriți (Neculai din 1946 și Parfene din 1948). Au stat ascunși în stufărișul din Deltă. La 14 octombrie 1949, aflându-se acasă, au fost înconjurați de securiști, dar se angajează în luptă și scapă. Tot anul 1950 stau fugiți în Deltă. Parfene se îmbolnăvește, este trădat, rănit și prins. A fost condamnat la 10 ani temniță grea și confiscarea averii.

Neculai va supraviețui, hăituit, până în 1956, după evenimentele din Ungaria, când va fi prins la frontiera cu Iugoslavia și condamnat la moarte.

9.3. Grupul tătarilor (1948 - aprilie 1952).

O parte din tătarii din Crimeea s-au refugiat în Dobrogea la revenirea sovieticilor, adică în anii 1943- 1944, întrucât erau acuzați că ar fi colaborat cu germanii. Autoritățile comuniste au început să-i urmărească în 1948. La 14 octombrie 1948 a fost arestat Negip Fazâl din comuna Tătaru, județul Constanța. Este anchetat cu sălbăticie, ca să denunțe locul unde se ascund tătarii prin păduri și este ucis la 21 octombrie 1948, în anchetă. Soția sa, Sultana Fazâl, va fi arestată în 1952 și va rămâne în închisoare până în 1964. Mulți tătari vor supraviețui ca fugari ani de zile. Iusuf Geafer va fi arestat abia în aprilie 1952.

X. BACĂU (1947-1950)

10.1. Grupul Gheorghe Ungurașu (septembrie 1947 - noiembrie 1948).

În luna septembrie 1947, un grup de 13 tineri elevi și studenți au construit un adăpost - buncăr în munți, în punctul numit Uturea, aflat la 12 km nord de Moinești, în județul Bacău. El era destinat depozitării armamentului și muniției, dar și loc de refugiu și centru de rezistență în caz de nevoie. Situat pe Valea Trotușului, în cazul izbucnirii războiului între americani și ruși, grupul de partizani constituit aici ar fi împiedicat trecerea trupelor sovietice către apus, dar și retragerea lor. O mulțime de localnici ar fi mărit efectivul grupului, căci armament exista din abundență: mitraliere Z.B., puști-mitraliere, grenade, lăzi cu Faust-Patronen, arme, pistoale, muniție.

Arestările masive din noaptea de 14/15 mai 1948 au făcut numeroase victime, unii participanți la construirea buncărului. Scăpați cu greu, Gheorghe Ungurașu și Petre Baciș s-au retras în munți împreună cu oameni din satele vecine. Urmăriți de Securitate, au plecat la București la 15 noiembrie 1948, dar sunt trădați și arestați. Aproape tot grupul Uturea a pierit în anchete, temnițe, sau au fost împușcați.

10.2. Organizația catolică din județul Bacău (1949-1950)

Dacă în toamna anului 1948 regimul comunist a desființat prin forță biserica greco-catolică (unită), în primăvara anului 1949 a trecut la suprimarea bisericii romano-catolice. În județul Bacău exista o numeroasă comunitate catolică, în comunele de la poalele munților. Țăranii au rămas statornici în credință și mulți au pornit alături de preoții lor pe drumul Golgotei închisorilor de exterminare.

În fața eșecului activiștilor comuniști de a convinge populația de "binefacere" colectivizării agriculturii, Securitatea a ajuns la concluzia că vinovați sunt preoții și învățătorii, care fac contrapropagandă. Realitatea este că țăranii care fuseseră pe front erau lămurii de ce erau colhozurile și comunismul.

Pentru Securitate, singura metodă eficientă era forța brută. La 8 martie 1949, s-a început cu satul Fundu Răcăciuni, dar preotul Susanu a fost apărat de țărani, activiștii agresori au fost bătuți, mașina le-a fost răsturnată și i s-au tăiat cauciucurile cu topoarele. Două zile mai târziu, trupele de Securitate au înconjurat satul, iar țăranii au fost constrânși, sub amenințarea mitralierelor, să se retragă în interiorul bisericii și în jurul ei. Preotul Susanu, avertizat din timp, fugise împreună cu câțiva săteni și s-a predat mai târziu. Țăranii din sat au început să fie anchetați pe loc, terorizați, triați și arestați. Ancheta a continuat și în zilele următoare. Femeile au fost aduse din pădure, legate, în biserică

transformată în temniță. Învățătorul satului, Anton Benchea, în același timp cantor la biserică, a fost chinuit și batjocorit în fața soției și a celor 9 copii, apoi a fost împușcat.

După o săptămână, când alți țărani luau drumul închisorilor, cei din Fundu Răcăciuni se întorceau de la Securitatea din Bacău, desfigurați în bătaie.

La 15 martie, securiștii au luat cu asalt satele Faraoani și Valea Mare. Cantorul Ioan Fărcaș a fost aruncat din clopotniță în timp ce da alarma. Activiștii și securiștii au folosit aceleași metode de intimidare. Erau vizați preoții, învățătorii, notarii și țăranii înstăriți, pe care îi numeau impropriu "chiaburi", pentru că în fond nu erau.

Au fost arestați preoții Ion Butnaru, Anton Dămoc, Petre Dincă și Anton Olaru, împreună cu creștinii care ieșeau de la slujbă. Au fost bătuți, umiliți, legați și aruncați pe zăpadă. Începuseră să se adune țărani. Un moșneag a strigat: "Să nu-i lăsăm, fraților! Pentru preoți ne dăm și viața!" Un ofițer de securitate a scos pistolul și l-a împușcat pe loc. Seara, arestații au fost încărcăți în camioane și duși la Securitate. Opt săteni au murit în chinuri.

Au urmat la rând comunele Luizi-Călugăra și Sărata, unde au fost arestați preoții Gheorghe Pătrașcu și Petru Băcăuanu, împreună cu o mulțime de țărani. Blocarea șoselei cu bușteni, oamenii postați la pândă, furcile și topoarele n-au folosit la mare lucru. Securitatea strecurase agenți în sate, iar fără arme nu se putea organiza apărarea. Tot inutilă a fost și răspândirea de manifeste multiplicat cu mașina de scris de către învățătorul Vasile Ungureanu din comuna Sagna, prin care chema la unirea forțelor împotriva dușmanului comun.

Preoții Dumitru Lucaci și Gheorghe Pătrașcu au fost duși la Sighet. Ceilalți, mulți alții, ca și țărani catolici arestați au fost duși la Canal și la Gherla, după ce în prealabil au fost condamnați de Tribunalul Militar Galați.